

Landskap: Länne Upptecknat av: Annette Loneson
 Härad: Frosta Adress: Äjunge
 Socken: Ö. Äjunge Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1941 Född år _____ i _____

Svar på frågelista 34

L. U. F. 34Julseder vid.Luständning 1.Lucia 2.Julstök 5.Utsmyckning till julen 10.Sedvänjor vid julen 10.Julfirandet 14.Förändringar av julfirandet 14.Julpyrsmader 14.Julkvor och julgrannar 23-24.

ACC. N:R

M 7099 : 1.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annelle Lomsson
Härad: Fresta Adress: Åsänge
Socken: Åsänge Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1941 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

De har varit en urgamal sed att tända Adventsljus. Men sen fotolamporna kom i allmänt bruk gick seden mera bort. De var för, då di hade dramlampor skulle di när Adventen gick in tända ljus. Glade di ljus från förra julen var de ju bra, i bland hade inte ljusstjörningen bärjat i fattigare, eller mindre hem hade di inte råd att bränna ett ljus då, utan de tändes blott och sen stäcktes för att vara till julafton. Men eftersom här sen blev ljus att tända har på flera ställen ljusen kommit i bruk igen. Särskild nu, di som inte har elektriskt ans ljus i stor utsträckning. Di människor som håller på gammal folktrö från sin barndom, di följer di gamle sederna, så di tänder ljus vid alla högtider som de har brukats med ljus. Men de yngre di kallar ju inte på sådana seder, vid andra tillfällen än vid jul.

Den gamla seden att tända ljus, var att fördriva onda makter som regera under den mörka tiden. Även att visa vandrare på rätt väg.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M 7099 : 2

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annette Loresson
 Härad: Frosta Adress: Åsänge
 Socken: Åsänge Berättat av:
 Uppteckningsår: 1971 Född år i

2

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ullma K. 14

Lucia

Jag har aldrig varit med om Lucia firande. Jag minns ju di gamle Lala om Lucia, men det är många år sen di börja med Lucia. Där omkring vet jag att i hemmen di har någon utklädd, men i många hem har något gitt in med kaffe, och ljus på bricken. Där har i många år varit Lussekakor hos barnen. Vid fester, skolfester, även större fester har di Luciabrud, De är när festen hålles vid tiden vid Lucia. I Hörby är seden med Lucia. I firmer, med personal, eller hus som är jungfrur går di Lucia med tärnen. Di uppsvaktar hus folket med kaffe och Lussekakor, så har di ljus i häret samt utklädda. Där finns även större ställe som di går Lucia. En dräng Lala oss att på ett ställe han var väcktes han om morgonen då en utklädd varietas kom in med en bricka med kaffe och tända ljus, samt en liten flicka som tärna. Han gick Lucia visan samtidigt. Han sa, vi var ett par drängar, vi ble vakna åtonnstone, han hade aldrig sett gammare sa han. Men de var frun själs och deras lilla lös som gick Lucia.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 7099 : 3

Landskap: Skåne Upptecknat av: Amelie Larsson
Härad: Frosta Adress: Åsänge
Socken: Ö. Åsänge Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1941 Född år _____ i _____

3

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Många nya seder har kommit genom en familj kommit eller någon annan samhällsmedlem från annan ort kommit hit. Så har den haft ett nytt uppslag som kommit i bruk även genom familjers bildande, eller ombytte av finare har nya seder uppkommit. Nu är de ju mycket allmänt att fläsker i bättre lanthem kommer ut ett tag antingen i finare hem eller skolor, de har på så sätt givit uppslag till många nya seder.

Jag minns för omkring en 45-50 år sen var här många, som hade tjänat till kyrkoherdens. De sa då, hon har tjänat i prästgården där brukade de så. De har hon kommit med från prästgården.

I frågan om utstyrelse vid jula är de ju i de flesta hemmen liksom som stycker om de. De har blivit mycket mera allmänt genom att så mycket finns att köpa. Men där som är barn, dels ungdom, göres de ju mest för deras skull. Men de beror också på deras smak och intresse.

I hem som blott är äldre är utstyrelsen ringa, eller ingen alls.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

No 7099 : 4.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annette Loneson
Härad: Fresta Adress: Ågäringe
Socken: Ö. Ågäringe Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1941 Född år _____ i _____

4
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Men här finnes di hem, och har alltid funnits som de inte räcker till de nödvändiga, än mer till utstyrsel. Di vet att de är jul, särskilt om di kommer i huskan och hör det, men i annat avseende har di ingenting av julglädje. Di har inte hälsan av vad di behöver av någonting.

För långt tillbaka brukade fattiga barn dagarna innan jul gå omkring med pappersstjärnor som di själv klippt, karameller som där var papper om. Långsmå i buketter, långa buntar av rävaramper som di plockat.

På så sätt kunde di få någon peng, men för de onöta bröd och mat. Då som nu berodde de på folks givmildhet.

Di har mycket talat om då Edesdrand var huskeherde i Fullsta. Han hade hela bak som han delat ut om julen till fattiga. Även att sin var jul slakta han och dela ut.

På senare tid har de varit en sed i stor utsträckning att bringvandrare av alla slag gått omkring till jul med kort och allt bräde, och sålt.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 7099:5

Landskap: Thåne Upptecknat av: Annette Sonesson
 Härad: Frosta Adress: Åsänge
 Socken: Ö. Åsänge Berättat av:
 Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

I min barndom, då mor rössta de jul, så när Adventen var kommen var de julamaunaden. Där börjades ju att tänka på jul, om vi skulle ha något nytt fick de ju vara i varke, för skulle de ju väva allt, inget hjäbetögi. Så hade vi ju en gris att slakta, så baka. På den tiden skulle de ju till Flörby efter allt mjölet, annat fick man ju i butiken här. Juldrickat fick de ju hära på ankare, så de byggdes inte, men de skulle skicka bud till Flörby efter det, här var ingen som hörde i kring. I julauga bakades, ett grovt bak, ett fint, ett hatsfint, hemmasjuka. Så bakades vedbröd, lärde skorper i bakugnen efter baken. Småbröd var ej så allmänt då, särskilt bland småfolk, men något blev det. Vi glötte fick var en julagubbe av vededagen. I bland bakades kar-
ringar, av de fina brödet bakades i bland glöttakager, vi fick var en liten kaka. Jag minns även när jul vi fick av en faster var en jula-
kaga av fint bröd. Den julahögen togs fram julaften 7. vad vi gladdes åt den.

L. U. F. 22, 25

ACC. N:R

M. 7099:6

6

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Emmette Jonsson

Härad: Fresta Adress: Åspinge

Socken: Åspinge Berättat av:

Uppteckningsår: 1941 Född år i

I stora hantverk var jultuket av stor omfattning. Sen jag blev större så jag var med borta och deltog i jultuk var de mera. Där bakades bröd i all oändlighet, stora bak av var sort. Där stektades ett par svin. Trätten var ju de som först fick göras, sen skulle lutfisken i blöt. Stakt och bak i julveckan, eller veckan innan. Men längre tillbaka var de mera, mor, och fler med henne tala om när di tjäna så hade di jultuk hela månaden. Gässen voro ju stektade, men gäussasierna o fäussasierna skulle rökas. Manfalken skulle dricka och få till mjölk så där blev matet. Så fick di sätta allt de som skulle vara till siktbröd. Grovsakta, och finsakta. Sen blev här ju siktmyt hos mjölkarna. Så var ljusstjörning, taljhus och präuser. Den gamla seden, att di skulle lämna ett ljus till hyrkan gjorde att de huset skulle om möjligt göras större och bättre än de andra. Så skulle di brygga, de var drygt, där skulle bryggas ih, de var ju de starkast de, så dricka, och de sista, förmiddricka, de var inte stort bättre än vatten.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 7099:7

7

Landskap: SkåneUpptecknat av: Annette LonesonHärad: FrostaAdress: ÅsingeSocken: Åsinge

Berättat av:

Uppteckningsår: 1941Född år i LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Där gick ju mycket ris till så många bak, där skulle ju eldas många gånger i bakugnen. På de ställen som de hade bakeris som var sommarstert var de bra, de hade de ju ved också hemma för vintern. Men på många ställe var de så, att de först skulle i skogen efter. De var ett öde med rätt häidekratt. I bland var de så de droppa av det. För hade de ju sättugnar i de meste bondställe där kunde de vräka in stora trä, om än de var våta. När de högg riset till bakugnen blev knäpplarna till köket. Om än de togs från skogen så skulle de ändå ha hemma kökne över hålen. De kunde vara på stora bondställen de tog kölred direkt från skogen och i ugnen. I regel fick manfalken ställa om de med kölred. Men undantag finns ju också där fruntimmern fick lugga ved till baka. På de stället som jag i många svar har besökt. Ola Milnberg var jag med i över 20 år och med vid julstak. Där eldades 6 gånger i bakugnen till jul. Alla gångerna under ett dygn. Vi börja i ettan som var de till nästa morgon.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 7099:8.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Annette Lönsson

Härad: Fresta

Adress: Åsringe

Socken: Ö. Åsringe

Berättat av:

Uppteckningsår: 1941

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Släkt har ju alltid första torsdagen i dec. varit julmarknaden, då har ju i regel julpyrköj gjorts. Det är nog lika mycket nu, som förr. Nu köpes i stor utsträckning granar, kransar, och andra julblommor på torget. Och i övrigt alla julpyrkonader. För i tiden, då skulle man kanske sälja nåt djur, men de skedde ju näst på hösten. I hemmabutikerna var ju inte så mycket, utan di skulle till Skirby, di skulle till färögaren, där var ju mycket att se och köpa. Så skulle di ha luftfisk, och allt övrigt. De har alltid varit så, att lantborna handlat mycket i Skirby. Vetensköt, och rågsöter skulle di ha, numera har ju alla handlare, de också, men många tar de ändå från Skirby. Ett par dagar innan jul skulle di mer och ha riktigt i köp allt. Då skulle di ha julbrännvin, och juldricka, som blev de ju så di körde i kring med dricka, många skulle ha något i byggen, eller porstin. Di skulle komma vänt i häg, så di inte glömde något. Di skulle handla så di stod sig över hela julen, hälsat lide längre.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M 7099:9

9

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annette Jonsson
Härad: Frosta Adress: _____
Socken: Östsjöinge Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1941 Född år _____ i _____

I bland var ju kvinnorna med, eller barn som var vuxna, de skulle ju ha något nytt. För i tiden fick de ju åka hästskjuts, eller gå. De som ej hade något att köra med, och skulle ha hem varor, som mjöl eller dylikt fick tigga skjuts. Folk tar nog lika mycket till Hårby nu, men de har cykel, eller buss och bil så länge den stod att få. Många sådana gamla julhandelsresor var typiska. De gamle gubbarna kunde ju svära måttligt, när de då dräffas nere i Hårby, så kunde de hända de glömda att övrig handel och kom fulla hem. Var kvinnorna med kunde de ju vara att de fick handlat, men fick gå hela dagen och vänta innan de bara fick gubbarna med hem, då kom de så de var efter dem. Många hade inte råd att få så mycket. Här var en gubbe som de kalla larm han hade smält om de, så till en jul, (pötsk vär), ville de ju gärna ha något, bland annat kaffe. Han gick ner till Hårby, gick in i alla butiker och grata, "för de kunde han", sig till en närmaste bänar i var butik. Han skulle ha hem till pröv, på så sätt fick han lite julakaffe.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M 7099:10.

10

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annette Jonsson
Härad: Frosta Adress: Åsbyinge
Socken: Ö. Åsbyinge Berättat av:
Uppteckningsår: 1941 Född år i

I mina barndoms jular, så vi som andra fira julen på gott vi kunde. De som i andra små hem gjordes ju liksom i ordning. Dagen före julaften, lillejulaften, skulle ju göras i ordning. Då var ju bak och allt annat i ordning, något ärende kunde ju förekomma. Då skulle mor skura, koka sulst, var de så att vi hade nya matar skulle di på. För långt tillbaka fanns ju ej matar. Di första gardinerna var tvärgardiner, vad vi tyckte de var fint. Trukerna i fönstret om di skulle klädas blev de med nåt grannat om slagapapper, eller tapet som man fått fatt i. Flyttes de var här ju i di gamla stugorna emellan bjälkarna, där fästes en remsa med taggar som kljptes en vitt papper. I skåp lades rena tidningar, alla kärl, koppar och tallrikar skulle vara rena. Till sist bordslades spisen så den hållt sig över julen. Stugan skulle vara riktigt i ordning till kvällen, för då brukade melkatjeringarna komma. För i tiden var en sed att till julen fick husmän ett krus mjölk. De kunde i bland händla att många kom på en gång, di skulle ha kaffe som kom

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 7099:11

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annette Lönsson
Härad: Frösås Adress: Åsbyinge
Socken: Ö. Åsbyinge Berättat av:
Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Där brukade alltid komma mjölk till var hälskväll. Den seden är helt försvunnen. De beror till en del på att mjölken är dyrare, dels att di gamla är borta så di yngre har stället, di har andra seder. Och dels att föregick husmän mera hos bönder på arbete jämt, numera redar bönder sig själva på stora ställe. På kvällen littejulaften skulle vi baka julkronan. De var en stor krona som hängde över bordet. Den var av ståltråd, med rose bygglar, så virad med fransat papper. Där var ljus, äpples, jultagållar, samt glittror och pappersgäständer. Hagelresten brukar komma ett par dagar innan jul med gubbar och konfekt. I många små hem gjorde di halmkronor, de är en gammal sed. Sådant var ju utelyselse i små hem. Di hade även för i tiden julteckne som di hängde på väggen över jul, med motiv Jesus i krukkan, herdarne, Josef och Maria. Jag har mycket forskat efter sådana men ingen har. Nu utbyts de ju med löpare och bonader som är av papper i handeln. Nu pryder di mycket med levande blommor, di som har råd köper.

S. U. F. 22, 25

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 7099:12

12

Landskap: Phäne Upptecknat av: Annette Sönsson
Härad: Frosta Adress: Åsänge
Socken: O. Åsänge Berättat av:
Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

I forna dagar brukade s. k. jultiggare gå omkring dagarna innan jul, & tiggas i hemmet. I Flörby har den seden varit kvar åtminstone för en 20 år sen.

En vacker sed som jag kan erinra mig från min barndom, således omkr 27 år sen var, ett par dagar innan jul kom stjärngubben. De var en gubbe som gick i kring, han hade en jultjärna, & sjöng han julpsalmerna. Varifrån han var, kan jag ej minna. Jag var bara liten. Han sjöng för mat, och pengar. De var liksom ett stort säll som stod på ett stativ, där stod tända ljus bekom. Bilderna och stjärnan var av färgat papper.

På andra ställe var ju tillredelserna större. När de hade plockat allt brödet, de var ju mycket som skulle bäras på loftet, börja de att göra i ordning.

Dagen innan julaften skurades ju och städades överallt. Den morgonen innan de alla skulle sättugorna bortas så den blev skimrande blank. I spis hammare och kök, hammare och hus, allt skulle höras över till sist stugan. Den var minnsan dryg, av allt de många bakandet var där ju mjöt överallt. På den tiden de hade bä i sängarna skulle de lyftas till julaften.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 7099:13

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annette Jonsson
 Härad: Fresta Adress: Läsjunge
 Socken: Ö. Äsjunge Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1941 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

På kvällen skulle där nästan alltid med mjölk till husmän, eller hade di skickat bud så di själv kom efter. På flera ställen var där ju hästfäringer, och spränkfäringer som skulle ha julamad. Även när tjänare som väjteräng, eller förs skulle ha lite julamad. Di blev ju i regel bjudna att komma, di fick ju bröd och mjölk samt lite av slakten. Förr gavs bort mycket bröd till julen.

Den ändring har blivit med di yngre, mycket blev genom förra kristiden. Det är ju också så, att endast ett fåtal bakar i bakugnen, nu har di ju stora köksugnsar, de hade di inte förr. Och i de andra fallet att di som nu betalar till mågarnas arbete med pengar, men förr i tiden fick di betalning i mjöl, bröd, mjölk, och dylikt för allt hantarbete. Di gör nog lika stor tillredelse till jul nu men i fråga om bak, är de mycket mer behållna, så har di köken så inredda så di arbetar lättare. Di behöver inte draga ner i hela huset.

Di måste köra slaktar ju också, men i stället för att di saltar ner förr, så konserverar di nu. Rengöringen är nog mer omfattande nu, den var nämligen förr.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 7099:15

15

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annette Jonsson
 Härad: Frestå Adress: Årjöinge
 Socken: Årjöinge Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1941 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

I mitt hem, i min barndom, så var eftermiddagen var vi i ordning, då fick vi glöttat våra julkakor, äpple och rötter. I di gamle hemmen, även i nutida, di som håller på hälg hade allting i ordning innan de ringde. Då gick hälen eng. Julkomte var aldrig förr, de är i regel nu där som är mindre barn, antingen någon av husets medlemmar eller fjärrare som går. De har kommit till allmogens dels genom fester som di börja med julkomter, dels genom julbidningar. Skulle någon gå bort till julafton skulle di gå sen de rengjort de hälen. Hade di längt att gå fick di gå innan. Idag dracks i skymningen, sen åt di meaftan, för i tiden skulle di ha två måltider. Till meaftan var smör, ost, korv, sylta med rödbetor, julälet stod på bordet jämt i den stora st. senare en korv. Sen gick di att mjölka och ayasta om djuren. Om när främanande var, såsom släkt, eller arbetare, så som lärkeman, eller dylikt uppehöll di sig med prata, eller spela kort. Di yngre, och barnen, gick nättar lekade julleker, di gamle kunde även delta, fanns på gamla uppdrag.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M 7099:16.

16

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annette Jonsson
 Härad: Frösta Adress: Åsänge
 Socken: Åsänge Berättat av:
 Uppteckningsår: 1941 Född år i

Men följde en sin barndoms jular. Då skulle de äta 3 gånger julafton, de hade hennes mor som sed från gammal tid. När de skulle ha mæafton så lades en vit duk på bordet, och ena ändan på bordet, "de var ju alltid långbord," låg julhögen. När de baka skulle de stå påskitida granna bröd som skulle ligga som hög över julen. Den vanliga maten som sattes fram till mæafton skulle äta kvar, de var smör, ost, fläsk och kaviar. Där brukades lägga en kaviar till var och en, den skulle de äta för kvällen, men av annat bröd om de behövdes. Andra måltid vid 2 tiden, fisk och gröt, men kl. 12 skulle alla äta av maten som stod framme om än aldrig så lite. Ljus i två stakar var alltid på bordet när de åt fisken och gröten. Sen skulle maten stå på bordet hela natten, de var en gammal sed att de døde den natten besökte de sina, även att tontrar kom. Därav har kanske något kommit med seden med tontrar. Ljuset fick ej släckas för än efter 12, alla brött och övernaturliga väsen skulle få sett att hitta hem. De døde skulle även på så vis ihågkommas av de levande. Numera ätes endast en måltid.

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annette Jonsson
Härad: Frösta Adress: Åsbyinge
Socken: Åsbyinge Berättat av:
Uppteckningsår: Född år i

J fråga om maten var de ju både mer och mindre, och är förhållandet ännu.
De beror ju mycket på ekonomin. Ett jultbord för omkr 40, 50 år sen dukades i
regel inte med så mycket utskyrsl. De var ju mest maten och drycken som di höll
i helg, den som mest hade. Skulle di ha främmande dukades bra ugn, brunkå var
ju alltid julmat samt revbensspjäll, de är fortfarande allmänt, grisfötter, samt
färs kokt förkött. Öl och brännvin, på en del ställe skulle di ha toddy vid 12 tiden.
Ett gammalt ordetäs julaftan o julada ha vi så gott vi vill ha, men andajul gömmer
man sitt goda sut. Klenetter och godran hördes till julkakerna.

En brödkaka skulle gömmas till vären till dragarne, de gav dubbel styrka.
Nusvarande jultbord där di har främmande, eller om de skall vara riktigt
så till kaffet har di jultullar, pepparkaker som äro formade i alla jultbilder,
någon särskild julkaka, klenetter, andra små bröd, ända till 14 12 sorter.
De brukas med en stor fyllig duk beprare med jultmotiv, blommor i någon
nyans. Åsbyingen en bruke med grupp eller ensake små med en blomma.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 7099:18.

18

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annette Loneson
Härad: Fronde Adress: Åsänge
Socken: Åsänge Berättat av:
Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Före i stora buketter har alltid brukats, och är ännu som prydnad. Där sätter
pappersblommor i, nu sätter de julegränar, eller evighetsblommor i.
Nu har de girlander av papper också. Till maten upp tager kärnen en stor platt
För hade de inga glas på bordet, druckat gick i kring, och brännvinsglaset också.
Maten är där nog flera rätter nu, men fisk och gröt, och brunkål är fortfarande
De har blivit på de senare åren med gröttim, och mandel. Den som får man-
deln blir först gift. Ett gammalt ordet den som to häst på grädfadad ble-
ende juft de aured. Ett gammalt bruk de skulle ha sju supor till smörbordet
sen fiskasuporna lika många. De äter nu vid 9 tiden sen delas ut julklaps-
pär, där som inte lunden kommer. En gammal from sed var, att de läste
julevangeliet, eller andra andaktsböcker under hela julen. De är här ännu
de som gör. Jag har alltid brukat det i mitt hem och allt fortfarande.
Juldagen har ju folket alltid varit rätt allmänt i otlesången, även andra
helgdagarna. Jag har alltid varit dragen så vida inte laga hinder kommit i
vägen.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

No. 7099:20.

20

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annette Jonsson
 Härad: Frosta Adress: Ståvinge
 Socken: Ö. Ståvinge Berättat av:
 Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Julklapparna utdelades förr på julaften, eller när som helst, många skickade, eller smög in dem. De skulle liksom överaska. De som hade god tålegåva, eller andag för skänt fann uppe rum som medföljde. På annandagen börjades gille. Gamla tala om i deras ungdom, så under hela julen samlas de på ställen. De gick över på dem, så alla skulle bjuda. Där som var husets barn som bjöd kunde där ju vanka en julmaten, annars om de var tjänare var de kaffe och kakor, brännvin, vin, äppler och nötter. Så leddes jullekar, sen de börja med gran var ju den där alla högtidshävtar, och då gille var. På många ställen som husbondefolket var livliga deltog de med liv och lust i ungdomens uppslag. Hade de spelman dansades också i stugan. Pantlekar i alla möjliga sätt hade de, de har ju alltid varit ett liv och skratt med pranternas läsande. Gissningslekar, blindbock, och så för att höja livet och skojet var där när oförväntat kom julspöket. De gällde att klara sig då de kom så ingen kände igen dem. Senare blev de så ungdomen hyrde lokal som de sammanträdde i.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 7099:19

19

Landskap: Län

Upptecknat av: Annette Jonsson

Härad: Frosta

Adress: Åsänge

Socken: Ö. Åsänge

Berättat av:

Uppteckningsår: 1941

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

De har alltid varit sed att ljus varit tända i fönstern längs åt vägen till kyrkan då folk kommit till ottesång. För de mästa trä ljus i varje fönster, där som är julgran står den tänd. För i tiden skulle all stillhet råda juldagen, men de är inte förhållandet nu. Men så ammandagen var staffansångarne ute, di börja vid tråtiden, den seden är ännu att di sjunger staffan, men förr sed di. På den tiden di blev drakterade med mycket brännvin blev där stor oröda sen di blev fulla.

De var även en sed att di skulle överrascka varandra ammandagsmorgen med att gödsla i stallarne till varandra. Villt di inte bli överaskade så gällt de östiga uyp i ötte och vara ute och passa uyp, eller också stänga vät.

På ammandagen börjades julagillen, de var en gammal sed att ståkt och grennar skulle gå till varandra och smaka julmaten. Idarinner brukade bjuda varandra, di skulle smaka varandras julbrö. Männen bjöd varandra, di skulle smaka julbrännvinet. En gammal sed var att ingen som kom på besök fick bära julen bort, den skulle bjudas på något. Julabjudningerna är fortfarande, men näst bara kaff och jultotter.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 7099:21.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Annette Jonsson
Härad: Frosta Adress: Åsänge
Socken: Ö. Åsänge Berättat av:
Uppteckningsår: 1941 Född år i

21

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Nu går ungdomen till större nöjes tillställningar. De är mest barnen som dansar kring granen. Far hade som barn varit med om jultalmen, som di bredde ut julaften, där dansa di om i den med listag och kullerbyttor, så när julen var över var den som hackelse. Ett gammalt julspeel som di hade om julen, var de visse männen, och stjärnan. Jag har aldrig sett den, de var i min barndom. Di gick husbesök, de skulle föresälla di sökte barnet. Även ölerades var utklädda och kom. På senare tid skall di haft de julspelet på julfäster.

(Julaknuden, de har alltid varit, och är ännu. De har aldrig varit annat än till ofog. De är allt bråte som akramlar när di kastar de i väggar eller in i farsken. De är mest slynglar som springer med de. Kan di komma in så di kan kasta knutan i dörran hörs de värres. Felisgubbar har di alltid brukat bära i kring. De är gubbar di stoppar upp med halm som di ställer vid dörrarne, i beland upp vid skorstenen om di kan få vara i fred så länge som ett komma upp på taket. Nyårsafton har di alltid brukat skjuta ut de gamla året vid 12 tiden.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M 7099:22

Landskap: Skåne Upptecknat av: Emmette Jonsson
Härad: Färesta Adress: Åsinge
Socken: Ö. Åsinge Berättat av:
Uppteckningsår: 1941 Född år i

22

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

I julen var nästan allt arbete stilla. Nyårsdagen i tidlig morgonväkt vid anraken skulle di gå ut med en psalmbok i handen. När di slog upp boken skulle di läsa den. psalmen di först fick fatt. Trettonafton skulle alla gluggar fyllas med gröst.

Många räknar Lucia för lille jult, men i äldre tider Jämsdelsmessa.

Numera får all ungdom fritt att tåga till nöjesfästställen, de gör deras stora fritid, för fick di samlas om kvällarne i hemmen, eller senare i gäststugor.

En förändring har i många hem skett när barnen kommit bort, ensamma har inte rustat till så mycket, eller gjort något särskilt.

Di som är ensamma, även jag också, bryr sig ej om di sederne, utan de är som vanligt. Under förra kristiden blev där en ändring att di ej bjöd så mycket mat, sen har de hållit i, de skall de vara särskilda gästbud.

På många håll är de så, att di som di förr umgicks med är s. k. skingrade, di har en del av dem fått nya barn som håller på nyare seder och umgänge.

På så sätt sker mängen förändring. Ekonomiska skäl är en stor grund och dyrtid

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 7099 : 23.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Annette Lönner

Härad: Fresta

Adress: Åsinge

Söcken: Ö. Åsinge

Berättat av:

Uppteckningsår: 1941

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Jag har ju i ett föregående besök jultgranar så de utestuder jag, men jag har försökt göra en teckning av de granar som jag minns från min barndom.

Jag har hört mycket efter några gamla fotografier, men de är ju döt, att för i tiden var inte så allmänt med fotograf åtminstone bland allmänheten.

Om där var plats så di kunde du i ring kring granen både barn och stora så dansas efter di vanlige juldanserna som nu också sjunges. (i radio också)

Granen bestades ut om jult. Där som var liten plats hade di bordsgranar.

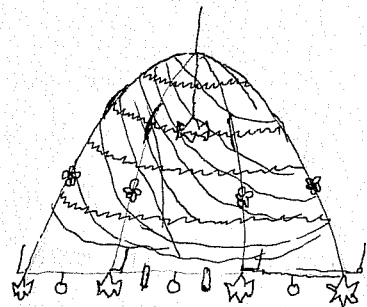
Där som var barn, och di ville ha gran, fick de vara en gran som inte tog plats på golvet. Om di tändes ofta brändes flera omgångar ljus. Julkronorna hängde över bordet, den tändes när di satte till bords. Där som var barn hängde di den ut i stugan så tog di i ring i kring.

Det är en urgammal sed med jultöcken av halm, men di var ju inte så utarmade som nu. Di har inte så gammal halm nu som di hade för. då di trösk med staga. Gubbar och gumor gjorde sådana som di sålde.

Skriv endast på denna sida!

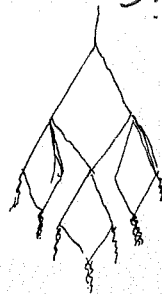
H. C. 17

L. 2. F. 34

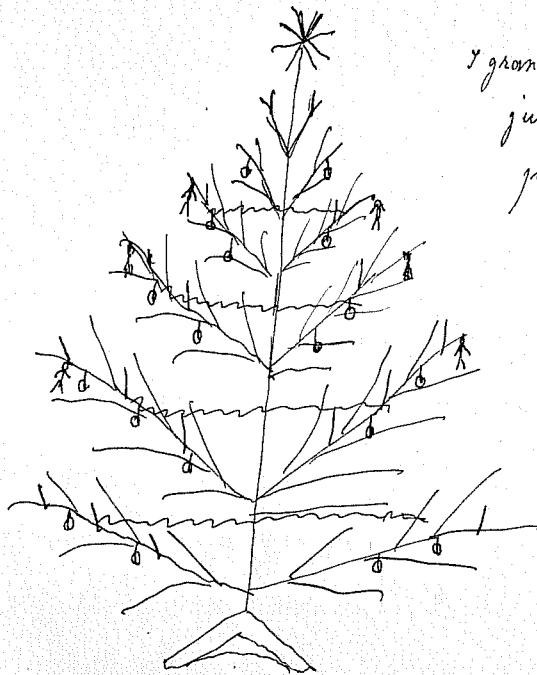

Julkrona som vi hade
där hängdes konfekt kakor äpple
och girlander av glittror och papper.

M. 7099 : 24.

En halmkrona såg ut ungefär så.
Större och mindre.

I granen var konfekt med papper om
jultänglar äpple julgubbar
pappersgirlander och glittror.

små bordsgranar.

Skulle flera av oss erfodras vill jag gärna vara
men jag fick inskränka mig om julen och granen
ty åken var slut